

fiai! legyünk mindjárt ilyen indulattal és Lélekkel: így nemzetünk literaturája jobban gyarapodhatik. —

Ezen rövid előadásommal nem valamely Encomiumát akartam adni a' Debretzeni Ref. Collégiumnak, hanem csak a' rosszszól informáltatott Hazafiakat akartam az Igazságra megtanítani; tudományos tzélből pedig ezeket e' felől az Oskola felől, a' Tudományos Gyűjtemény Érdemes Olvasóinak — kiknek számának szaporodását szívesen óhajtom — tisztelettel által adni.

A.

6.

Magyar Országi Könyvárosok

A' XV-dik Század végéből és a' XVI-dik Század kezdetéből.

„1570. befahl H. Max. II. den Buchhändlern (Bibliopolae; „vielleicht kommen diese für Ungern hier das erstemal vor), „die Bücher, welche Haeresim Trinitariorum et Sacramentariorum seu Zwinglianorum enthalten, „mit Gewalt wegzunehmen“. — Schwartner Statistik. II. und III. Th. S. 362.

1784-ben adta ki először a' köz tiszteletre méltó Wallaszky Pál Magyar Ország História Literáriáját. Nagyok valának érdemei, hogy a' Nemzeti Betsületet már akkor olyan jeles készüllettel védette, millyenhez foghatót másodszor is csak el nem tsüggedő szorgalmától nyert újabban a' Haza. A' ki tudja, minő akadályokkal kellett a' fáradhatatlan Bajnoknak megvívni, hála érzéssel telik el személye eránt; a' ki Könyvének 1808

ban kijött második kiadatását figyelemmel olvassa, édes elragadtatással látja, hogy az ősz Tudósnek nem kevésbé feküdt szíven nemzetünk jó híre, mint a' hazafiúsággal eltelt egykori virágzó korban élt Férfiúnak. Noha messze lakott a' Nagyobb Könyv Gyűjteményektől, mellyek nélkül Literária Históriát írni igen bajos, még is számtalan új tárgyakkal bővítette első kidolgozását, s ha nem szaporította is ezt annyira, mennyire lehetett volna, helyheztetése eléggé menti őtet; és az, hogy igyekezeteit nem ápolgatták az olyan hazai tudósok, kik azt könnyű munkával segíthették volna; sőt segíteni hivatalbéli kötelességek szerint tartoztak volna. Az ősz Tudós Könyvének hézagait tehát illik nagy kéméllyessel menteni. De hogy menthetjük azokat, kik 1811-ben még azt sem használták a' Nemzeti Betsület védelmére, a' mit a' nagy lelkű Wallaszky már 1784-ben és 1808-ban nagy fáradsága által kezünkbe nyújtott emlékezetének hervadhatatlan dísóségére?

Régen tudjuk munkáiból, hogy országunkban a' XV-dik század végén, és a' XVI-dik század kezdetén voltak Könyvárosok. *) És még is Magyar Ország Statistikájában Schwartner Úr ezen szovakra fakad: „1570-ben megparantsolá II. Maximilián Király a' Könyvárosoknak (talán először jönnek elő itten Magyar Országban a' Könyvárosok), hogy a' Trinitárius és Sakramentárius, vagy Zwingliánus Eretnekséget tanító könyveket erőszakkal elszedjék”. Hogy lehetett ennyire megfélekezni a' mindenek előtt tudva lévő tárgyról a' Pesti Fő Oskola Könyvtára Gondviselőjének?

*) Lásd: *Conspectus Reipublicae Literariae in Hungaria ab initiis Regni ad nostra usque tempora a Paulo Wallaszky. Budae 1808. in 8. pag. 135. 186.* — Előjönnek ezek az Első Kiadásban is.

Vagy azon akadott-e fen Schw. Úr, hogy du Presne Glossáriumában a' Librarius szónak Bibliopóla jelentés nem tulajdonítottatik? Ha ez teteté egy egész századdal tovább durvábbakká előtte derék öseinket, eszébe juthata, hogy a' Bibliopóla szó sem jó elő különös tzim alatt a' sokakban még hézagoss Glossáriumban, 's hogy Panzer Annálisaiban, és a' gondviselése alatt lévő Magyar Országi Góth nyomtatványokban elég példa vagyon e' két szónak a' XV-dik és XVI-dik századokban egyet jelentéséről. Eszébe juthata, hogy Hunyadi Mátyás 1486-diki Törvényének XV-dik századból eredett nyomtatványa előtt az Elő Beszéd ime szovakon kezdetik: „Etsi Bibliopole iam pridem sepius atque iterum blanditi sint: pro istarum Constitutionum incliti Regni Vngarie accomodatione”, etc. *)

De nem kell oda sok okoskodás, hol elégséges próbákat, 's Könyváros neveket és nyomtatványokat elő lehet állítani. Panzer Annálisai szerint a' könyv nyomtatás kezdetétől 1536-dikig p. o. Londonban 3., Báselben 3., Lipsiában 1., Antverpiában 1., Strasburgban 1., Florentiában 1., Lionban 13., Párisban 28., Bétsben 4., Augsburgban és Bononiában o. (semmi) Könyváros volt; ha tehát a' tudatlan 's durva Magyarok között Schw. Úrnak 10. Könyvárost elő számlálók, reménylem leszen annyi kegyelemmel a' Magyar Nemzeti Betsület eránt, hogy a' mit a' tiszteletre méltó Wallaszkynek el nem hitt, azt többé kétségbe vonni nem fogja, lemondván ezen esetben ön tsalhatatlanságáról. Én tehát a' Pesti Fő Oskola és a' Nemzeti Museum Könyvtárának, meg a'

*) Lásd: Constitutiones incliti Regni Vngarie, s. l. et a. Az Elő Beszédet B. R. L. írta, 's kijött a' Könyv Mohorai Vid. fi Ambrus Neograd Vármegyei Al-Ispány költségén. De erről, 's még előbbi példányáról másutt többet.

tudós és tőlünk is halát érdemlett Panzernak segédelmével a' XV-dik század végéből és a' XVI-dik század kezdetéből ezen Könyvárosokra találtom:

I.

Kirchemi Feger Theobald.

1484. — 1494.

Budai Polgár volt, és ezen könyveket költségén kiadta:

1.) Breviarium Strigoniense. — Az Elő Beszédben Mihály Milikói Püspök mondja: Recepimus in mandatis a serenissimo principe Domino Mathia quatenus circumspecto Theobaldo Feger de Kirchem librario ad imprimendum plura Breviaria traderemus. A' Könyv végén: Finit breuiarium de tempore et sanctis: etiam comune sanctorum per anni circulum iuxta consuetudinem et ritum Sacre Ecclesie Strigoniensis. Anno Domini MCCCCLXXXIII. — Fol. Góth nyomtatás. Találtatik a' Pesti Fő Oskola Gyűjteményében. Leírta Panzer is Annal. Typogr. Vol. IV. Norimbergae 1796. in 4. pag. 34. *)

2.) Joannis de Thurocz Hungarorum Chronicon. A' végén olvastatik: Serenissimorum hungarie regum chronica bene reuisa ac fideli studio emendata finit feliciter. Impressa erhardi ratdolt viri solertissimi eximia industria et mira imprimendi arte: qua nuper venetys nunc Auguste excellet nominatissimus. Impensis siquidem Theobaldi feger conciujs Budensis Anno salutifere incarnationis millesimo quadringentesimo

*) Mivel igen sok új betűket kellett volna készíttetni, a' nyomtatásbéli rövidítéseket úgy, mint a' Könyvekben elő jönnek, itten ki nem adhatom. Ezt úgy is Panzer se tartotta szükségnek elmaradhatatlannál.

octogesimo octavo tertio nonas Junii sic explicit.
4. Góth nyomt. Taláztatik a' Pesti Fő Oskola és a' Nemzeti Museum Gyűjteményében. Az utóbbinak két példánya vagyon, 's az különös az egyikben, hogy benne Feger Theobald Ajánló Levele is taláztatik Mátyás Királyhoz. Ezt méltó leszen máskor lenyomatni. Leírja Panzer is Annal. Typogr. Vol. I. Norimbergae 1793. 4. pag. 114.

3.) Missale Strigoniense. V é g é n : Finit feliciter Missale secundum veram rubricam sacre ecclesie Strigoniensis. fidelissime reuisum per nonnullos dominos capituli praefate Ecclesie. Impresum Brunne impensis Theobaldi feger conciius budensis library. Per ingeniosos ac magnarum industriarum viros Conradum stabel: et Matheum preinlin impressores venetos. Regnante felicissime Illustrissimo Principe ac domino: domino Vladislao hungarie: bohemie: dalmatie: croatieque etc. rege Marchione Moraue: Lucemburgense: et slesie duce: ac lusatie marchione etc. domino nostro gratiosissimo Regnorum suorum hungarie secundo. Bohemie vero vigesimo primo. Anno verbigene Millesimo quadringentesimo nonagesimo primo: die vero nouembris vicesima prima. Fol. Góth nyomt. Taláztatik a' Nemzeti Museum Gyűjteményében. Leírja Panzer is Annal. Typogr. Vol. I. pag. 263.

4.) Constitutiones Synodales Ecclesie Cathedralis Strigoniensis. V é g é n . Finiunt Constitutiones feliciter Synodales Ecclesie Cathedralis Strigoniensis Dioecesis, Vienne impressa per Joannem Vinterburg, cura et expensis Theobaldi Feger Librarii et Conciius Budensis. Anno Salutis 1494. die quarta decima mensis Aprilis. — 4. Ezt Péterfi munkájából csmérem Conc. Hung. Tom. I. pag. 233 és Deniséből: Wiens Buchdruckergeschichte Wien 1782. Tom. I. pag. 7. — Lásd

Panzert is Annal. Typogr. Vol. III. Norimbergae 1795. pag. 524.

II.

Rüm György.
1493. — 1524.

Ez az a' szerentsétlen, kinek vezetéke nevét az ősz Wallaszky (Consp. Reipubl. Lit. Hung. Budae 1808. pag. 186) ki nem tanulhatta. Budán őt égették meg 1524. ben, ha igaz, a' Lutherána vallást terjesztő könyv árulásért. Költségén ki jött:

1.) Missale Strigoniense. Tízmeke a' példányoknak, mellyekkel a' Pesti Fő Iskola, és Nemzeti Museum Gyűjteménye bír, kiszakadott. Végén: Missale secundum chorum sancte ecclesie Strigoniensis feliciter est explicitum. Impressum Venetys per Johannem hamman de landoia Anno Salutis MCC-CCXCIII. Kal. Februarii. A' Könyvárós bélyeg, és alatta: Georius (igy) Rüm. — Fol. Góth nyomt. — Egészen pargamenára vagy nyomtatva. Ennél szebb Mise Könyvet nyomtatásban nem láttam. Panzer vagy nem esmérte, vagy félig meddig esmérte Denis után; mert ha egy ez azon Mise Könyvvél, melly Panzer szerint 1493-ban Velentzében ki jött, úgy tudósítása róla igen hézagos. Lásd: Annal Typogr. Vol. III. Norimbergae 1795. pag. 346.

III.

Paep János.

1498—1511.

Budai Könyváros volt, 's költségén nyomattak ki ime könyvek:

1.) Legende Sanctorum regni hungarie in lombardica historia non contente. A' végén:

Legende quorundam sanctorum regni Hungarie: que in hystoria Lombardica non continentur felici numine expliciunt. Impresse Venetiis Anno natiuitatis xpi post millesimum quaterque centesimum nonagesimo octauo Idibus Januarii. Impressum impensis Joannis Paep librarii Budensis. — 4. Góth nyomt. Leírja Denis után Panzer Annal. Typogr. Vol. III. pag. 430.

2.) Missale secundum chorum alme ecclesie Strigoniensis. V é g é n: Finit feliciter Missale diuinorum officiorum tam de tempore, quam de sanctis cum ceteris officiis annexis: vt puta de transfiguratione domini: de pestilentia etc. secundum chorum alme ecclesie Strigoniensis bene reuisum ac fidei studio emendatum. Impressum Venetys impensis Johannis Paep library Budensis per Johannem emericum de Spira. Anno salutifere incarnationis domini nostri iesu christi MCCCC-LXXXVIII. III. Kaln. Marty. — Fol. Góth nyomt. Találtatik a' Pesti Fő Oskola Gyűjteményében. Vagyon egy szép nyomtatványa pergamenán a' Győri Püspöki Templom mellett is. Ez hajdan Perényi Ferentz Nagy Várodi Püspöké volt, ki Mohátsnál elesett; azután Oláh Esztergomi Érseké; utóbb Pethe Márton Kalotsai Érseké. Ezeknek, és Ivancziusnak, ki utóbb a' Győri Templomnak ajándékozta e' Mise Könyvet, tzimereik arannyal 's festékekkel vagynak pompásan rajta elő adatva. Panzer nem esmérté.

3.) Missale secundum morem alme ecclesie Quinqueecclesiensis. V é g é n: Finit missale secundum chorum alme ecclesie Quinqueecclesiensis. Impressum Venetys impensis Johannis Paep library budensis. Anno M. CCCC. XCIX. VIII. Kal. Maji. 4. Góth. nyomt. Találtatik a' Nemzeti Museum Gyűjteményében. Az, melly Kaprinai szerint egykor a' Kassai Templomban őriztetett, és a' melly par-

gamenára nyomatott, most a' gazdag Pétsi Püs-
pöki Köz Könyvtárban vagyon. *) — Panzer nem
esmérté.

4.) Missale secundum chorum Alme Ecclesie
Strigoniensis cum qvotationibus introituum psal-
morum: offer ac comunionum: et remissionibus
omnium in ipso contentorum. A' Könyváros
bélyeg alatt: Johannis Paep library budensis.
Végén: Venetys accuratissime impressum arte
Luce antonii de giunta florentini: Impensis vero
Johannis Paep librarii Budensis. Anno domini
M.CCCCC.VII.XVI.Kal.decembris. - 8 Góth nyomt.
Találtatik a' Pesti Fő Oskola, és a' Nemzeti Mu-
seum Gyűjteményében. Panzer nem esmérté.

5.) Missale Strigoniense nouissime impressum.
Könyváros bélyeg alatt: Johannis Paep
library Budensis. — Végén: Auxiliante deo et
domino nostro iesu christo cui est nostre bone
operationis et laboris semper honor et gloria.
Missale secundum chorum archiepiscopatus Stri-
goniensis ecclesie cum omnibus requisitis: et a-
liis multis superadditis studiosissime reuisum cor-
rectum et emendatum: Alma Uenetiarum Urbe
quibus imprimendis: Maxima diligentia ac solici-
tudine Nicolai de Franckfordia germani. Serenis-
simo Ladislao Rege vngarie atque Bohemie fau-
stissime regnante. Diuine Cultus Antistites Reue-
rendissimus dominus. dominus. Thomas sancte
Romane ecclesie episcopus Cardinalis atque Ar-
chiepiscopus Strigoniensis. patriarche Constanti-
nopolitani iussu et impensis Spectabilis viri Johan-
nis Paep Library Budensis Anno Domini MCCCC
CXI. Kl. Augu. — 4. Góth nyomt. Találtatik a'
Nemzeti Museum Gyűjteményében. Panzer nem
esmérté.

*) Kaprinai Stephani e S. J. Hungaria Diplomatica tempori-
bus Mathiae Corvini. P. I. Vindobonae, 1767. 4. pag. 128.

6.) Epistola de miseria Curatorum seu Plebanorum. A' K ö n y v á r o s b é l y e g e a l a t t : J o h a n n i s P a p (i g y v a n P a n z e r n á l) L i b r a r i i b u d e n s i s . H e l y é s é v n é l k ü l . L e í r j a P a n z e r A n n a l . T y p o g r . V o l . I X . p a g . 4 1 6 .

IV.

K a y m O r b á n .

1503—1518.

Budán lakott. Költségein tudtomra ime könyvek nyomattak ki :

1.) Missale secundum chorum alme ecclesie Strigoniensis. A' K ö n y v á r o s b é l y e g k ö r ü l : U r b a n i K a i m . V é g é n : F i n i t . m i s s a l e s e c u n d u m c h o r u m a l m e e c c l e s i e S t r i g o n i e n s i s . I m p r e s s u m U e n e t y s I m p e n s i s U r b a n i K a i m l i b r a r y B u d e n s i s . A n n o d o m i n i M C C C C C H I I . K a l . X I I I . A u g u s t i . — 4 . G ó t h n y o m t . T a l á l t a t i k a ' P e s t i F ő O s k o l a é s N e m z e t i M u s e u m G y ü j t e m é n y é b e n . P a n z e r n e m e s m é r t e .

2.) Breviarium. — A' T z i m l a p k i s z a k a d o t t . — A' v é g é n : F i n i t b r e u i a r i u m s e c u n d u m o r d i n e m a l m e e c c l e s i e S t r i g o n i e n s i s . I m p r e s s u m V e n e t y s p e r N o b i l e m v i r u m L u c a n t o n i u m d e g i u n t a f l o r e n t i n u m . I m p e n s i s U r b a n i K a y m l i b r a r i i B u d e n s i s . A n n o D o m i n i M C C C C C X V . d i e 4 A p r i l i s . — 4 . — G ó t h n y o m t . T a l á l t a t i k a ' P e s t i F ő O s k o l a G y ü j t e m é n y é b e n . — P a n z e r n e m e s m é r t e .

3) Introductorium Dyalectice : quod Congestum Logicum appellatur : nuper denuo reuisum et accurata diligentia fideliter emendatum. V é g é n : C o n g e s t u m p e r m a g i s t r u m M i c h a e l e m d e U r a t i s l a u i a . C o l l e g i i m a i o r i s a r t i s t a r u m s t u d i i C r a c o u i e n s i s C o l l e g i a t u m f i n i t . I m p r e s s u m A r g e n t i n e p e r h o n e s t u m v i r u m J o a n n e m K n o b l o u c h c i u e m a r g e n t i n e n s e m . i m p e n s i s U r b a n i K a y m b i b .

liopole budensis. Anno Domini MDXV. die XIX. mensis Nouembris. — 4. Góth nyomt. Leirja Panzer Annal. Typogr. Vol. VI. pag. 72.

4.) Missale secundum chorum Alme Ecclesie Strigoniensis. Uenetiis. 1517. Impensis Urbani Kaym bibliopole budensis. — Emliti Wallaszky Pál Consp. Reipubl. Liter. Hung. Budae 1808. pag. 186. — Panzer nem esmérte.

5.) Missale secundum chorum Alme Ecclesie Strigoniensis cum novis additionibus et quotationibus et plerisque in melius multarum Missarum Reformationibus ac omnibus que ad perfectionem Missalis pertinent suppletionibus. A' Kőnyvár os bélyeg alatt: Urbanus Kaym Librarius Budensis. Végén: Venetys accuratissime impressum In Edibus Luce antonii de Giunta florentini. Impensis vero Urbani Kaym Library Budensis. Anno virginiei partus 1518. die 23. mensis Augusti. — 4. Góth nyomt. Találatik a' Nemzeti Museum Gyűjteményében. — Panzer nem esmérte.

6.) Exercitium secunde partis Alexandri per Magistrum Joannem Glogoviensem in florigera Cracoviensi uniuersitate breviter in unum recollectum nuperque denuo reuisum et accurata diligentia fideliter emendatum: abiectis ex priori exemplari nonnullis superfluis necessariis vero aditis pro Iuniorum institutione. — Végén: Impressum Vienne Austrie per Joannem Singrenium: expensis vero Urbani Keym bibliopole Budensis. Anno 1518. — In 4. Góth nyomt. — Megesmerette Panzer Denis munkája után Annal. Typogr. Vol. IX. pag. 39.

Heckel István.

1512. — 1514.

Budai Könyvtáros volt, 's eredetét Nagy Bányáról vette Magyar Országban. Költségén láttak napfényt:

1.) Missale secundum chorum alme ecclesie Strigoniensis. — Szent István képe alatt: Stephanus Heckel Librarius Budensis. Végén: Uenetiis accuratissime impressum. In Edibus Petri Liechtenstein Coloniensis Germani. Impensis vero Stephani Heckel de Riwlo dominarum Library Budensis. Anno virginei partus 1512. Die 3. Augusti. — Fol. Góth nyomt. Találatik a' Pesti Fő iskola Gyűjteményében. — Panzer nem esmérte. —

2.) Missale secundum chorum Alme Ecclesie Strigoniensis. A' Könyvtáros bélyeg alatt: Stephanus Heckel Librarius Budensis. Végén: Venetiis accuratissime impressum in Edibus Petri Liechtenstein Coloniensis Germani. Impensis vero Stephani Heckel de Riwlo Domnarum Librarii Budensis. Anno virginei Partus 1513. die 4. Januarii. — Fol. Góth nyomt. — Leírja Panzer Annal. Typogr. Vol. VIII. pag. 415.

3.) Missale Fratrum heremitarum Ordinis diui Pauli primi heremite Sub regula beati Augustini doctoris eximij: summo deo militantium. — A' Könyvtáros bélyeg alatt: Stephanus Heckel. — Végén: accipite optimi Reuerendique patres Opus Missalis quam luculentissime excusum Uenetiis in edibus Petri Lichtenstein Coloniensis Germani. Nomine autem Stephani Heckel library Budensis. Anno virginei partus 1514. die July 20. — 4. Góth nyomt. Találatik a' Pesti

Fõ Oskola Gyűjteményében. — Panzer nem es-
mérte.

VI.

Schaller Jakab.

1512. — 1514.

Budai Könyváros volt, 's tudtomra ezen köny-
veket adta ki költségén:

1.) Postilla Guillermi super Epistolas et Eu-
angelia: per totius anni circulum: De tempore:
Sanctis: et pro defunctis ere et arte noua impres-
sa: solerti diligentia: cuiusdam viri religiosi pro
scholasticis exarata. A' Könyváros bélye-
ge körül: Jacobus Schaller librarius Budensis.
Végén: Explicit Concordantia quattuor Euange-
listarum: in passionem domini nostsi Iesu Christi
cum diligentia reuisa: ac Impensis domini Jaco-
bi scaller library Budensis. per magistrum Petrum
de quarengus: In florentissima Uenetiarum Urbe
Impressa sub annis Domini. MDXII. Kal. July.
Regnante Inclito Principe Leonardo Lauredano.
— 8. Góth. nyomt. Találtatik a' Pesti Fõ Oskola
Gyűjteményében. — Panzer nem esmérte.

2.) Ordinarius secundum veram notulam si-
ue rubricam alme ecclesie Agriensis. de obserua-
tione diuinorum officiorum et horarum Canonica-
rum. A' könyváros bélyeg körül: Jaco-
bi Schaller Librari Budensis. — Végén: Ord-
narius siue rubricella ad veram (így) notulas al-
me Agriensis. ecclesie. Impressum Uenetiis per
nicolaum de Frankfordie germanum iussu tamen
et impensis Spectabilis viris (így) Jacobi Schal-
ler Library Budensis. Anno MCCCCXIII. die
quinto Augusti. — 8. Góth nyomt. Találtatik Te-
kértetes Tudós Jankovich Miklós Ur Gyűjtemé-
nyében. — Panzer nem esmérte.

3.) Incipit psalterium secundum ritum alme ecclesie Strigoniensis. V é g é n: Psalterium cum antiphonis simul et letania ac hymnis de tempore et sanctis per anni circulum cum vesperis et vigiliis mortuorum secundum ritum et consuetudinem alme Strigoniensis ecclesie nouissime summa cum diligentia emendatum. et expensis prouidi viri Jacobi Schaller library budensis. Uenety quam diligentissime Impressum per Lucantonium de giunta Florentinum finit feliciter. Anno Salutis. M.CCCCC.XV. die XXI. mensis augusti. — 4. Góth nyomtat. Találtatik a' Nemzeti Museum Gyűjteményében. — Panzer nem esmérte.

VII.

Milcher Mátyás.

1514.

Budai Könyváros volt, 's közre botsájtotta költségen tudtomra ezen könyvet:

1.) Missale Strigoniense cum multis additionibus ac Missis summa cum diligentia castigatum. Sunt preterea quedam misse de nouo superaddite, que in missalibus hactenus impressis nunquam habentur. Sunt etiam quedam misse signate ubi stationes Rome obseruantur etc. — Mathias Milcher Bibliopola Budensis. — V é g é n: Hoc presens opus secundum chorum Strigoniensem cum omnibus requisitis et alys multis superadditis studiosissime reuisum correctum et emendatum in clarissima urbe superioris Pannonie que olim Flauiana nunc Vienna dicta Joannes Vinterburger Anno salutis etc. 1514. Quartas (így) idus nouembris finem optatum vendicans. Missale impressum explicit. Deo gratias. — Góth nyomt. Találtatik a' Jászói Praemonstratensis Monostorban. — Se Denis, se Panzer nem esmérte.

VIII.

Kaym Orbán Örökösei.

1520.

Budán laktak, 's költségeken nyomtatott ki
íme Könyv:

1.) *Ordinarium Strigoniense.* — Végén:
Ordinarium Strigoniense accuratissime reuisum.
Venetys per dominum Lucam antonium de Giun-
ta florentinum. Expensis haeredum. quondam.
Urbani Kaym library Budensis. Feliciter explici.
Anno domini M.CCCCC.XX. Juny XXVII. — 8.
Góth nyomt. Találtatik a' Nemzeti Museum Gyűj-
teményében. — Panzer nem esmérte.

IX.

Prischwicz Mihály.

1524. — 1525.

Budai Könyváros volt, 's Könyveiből, mel-
lyeket költségén ki nyomtatott, ezeket esmérem:

1.) *Breuiarium secundum vsum alme Eccle-*
sie Strigoniensis. Anno 1524. Uenetys in edibus
Petri Liechtenstein: Michael Prischuiz Librarius
Budensis excudi mandauit. — 8. Góth nyomt. Ta-
láltatik a' Pesti Fő Oskola, Nemzeti Museum, és
Tekéntetes Tudós Jankovich Miklós Úr Gyűjte-
ményében. — Panzer nem esmérte.

2.) *Missale secundum chorum alme ecclesie*
Strigoniensis. Uenetiis 1524. Impensis Michaelis
Pelschnicz. Ezt Wallaszky Pál említi Consp. Rei-
publ. Liter. Hung. pag. 186. A' Pelschnicz
név, ha nem nyomtatásbéli hiba, bizonyosan
egy a' Prischuiz, vagy Prischwicz névvel.
Az azonban, ha ezen *Missale* valóban kijött-e,
vagy inkább egy az előbbi *Breuiarium* mal?
kér-

kérdés marad, melyre csak az felelhet, ki mind a' kettőt egykor látni fogja.

3.) *Obsequiale seu baptismale secundum chorum alme ecclesie Strigoniensis. Michael Prischwicz, Librarius Budensis.* — Végén: Anno salutis 1525. Venetys Excussum in Edibus Petri Liechtenstein Mandato Michaelis Prischwicz library Budensis. — 8. Góth nyomt. Találtatik a' Pesti Fő Oskola Gyűjteményében. — Panzer nem eszmérte.

X.

Müer György.

1511.

Könyváros volt Zágrábban, 's költségén adattott ki tudtomra ime könyv:

1.) *Missale secundum Chorum et Rubricam Almi episcopatus Zagrabiensis. Ecclesie: roboratum et approbatum in sacra synodo et generali capitulo sub Reuerendissimo domino. Domino Luca episcopo etc. Uenetys autem Anno christi. 1509. inceptum cum Cantu et Figuris omnium Festiuitatum ac Euangeliorum quam diligentissime absolutum est Anno. 1511. Die 20. Juny.* — Végén: Accipite optimi reuerendique patres Missale secundum Chorum almi episcopatus Zagrabiensis, ecclesie cum figuris et optimis characteribus quam pulcherrime perlustratum Iussu et impensis ac sumptibus prouidi atque egregy viri Johannis Müer ciuis Zagrabiensis qui oriundus est germanus de Koppfstain ex patre autem Georgio Müer Schoto: ibidem conciuis dum in humanis erat. Uenetys peruigili cura excussum. Anno virginiei partus 1511. Die 20. Juny in officina Petri Liechtenstein. — Fol. Góth nyomt. Találtatik a'

Nemzeti Museum és Pesti Fő Oskola Gyűjteményében. — Panzer nem esmérte *). Voltak tehát már 1570-dik előtt több Könyvárosok Magyarországban, 's nem szükség Schw. Urnak talán szovára szorúlnunk, ha tsak azon Könyv Gyűjteménybe tekintünk is, melynek ő régi gondviselője. A' miket itten elő adtam, azokat még 1805-ban hazafiúságból keresgéltem többnyire öszve, 's jegyzeteimet az óta szaporítottam ugyan, de mennyi ilyen könyv találkozhatik még szerte szét a' Hazában és a' Külföldön? — Kitettzik a' mondattakból, hogy Könyvárosaink nem valának tunyák évenként, és hogy nékik közülök hosszabb időig vitték a' könyvkereskedést. Az ilyeneknek nem lehetett a' felhozattaknál több Könyveket nem nyomatniok. A' neveik alatt elő jövő évszámok tsak annyiban állanak, mint kiki észreveheti, hogy én tőlök előbbi vagy későbbi könyveket nem láttam. Kivülök még néhány külföldi Könyváros, p. o. Haller János Kralköban, Cassis János Regensburgban 's a' t. kereskedett Magyar Országi Könyvekkel; a' miből láthatni, hogy Magyar Ország is nem tsekély részt vett a' Könyvnyomtatás előmeneteléből. Vajha találkoznának a' hazában, kik e' zsenge gyűjtemény hézagait pótolni iparkodnának! Int az idő bennünket, hogy minden oldalról felvilágítsuk régiségeinket, 's legalább az illendőségig védjük öseinknek többnyire tudatlanságból lemotkskoltatott hamvaikat. Minden esetre e' kevés soraim Panzernak és Wallaszkynek derék munkáját is bővíthetik, 's ösztönt nyújthatnak másoknak Bibliographiánk felsegíttetésére.

*) Ezt renden kívül adám elő, hogy a' Budaiak egymásután legyenek.

Egyet kell még befejezésem előtt kérdeni a Pesti Fő Oskola Tanítójától. Miért nyomatta ő t á g o s betűkkel az E r e t n e k s é g r e t z é l o z ó s o r o k a t Statistikájában, mellyeket e' rövid értekezés előtt híven elő adtam? Azért-e, hogy szembe tűnőbb legyen II. Maximilián Magyar Királyunknak helytelen, s' talán véleménye szerént durva rendelkezése? Ha ezekben m o t s k o t l á t Fejedelmünk vagy Nemzetünk tsinosodására nézve, el feledé a' kivilágosodott Statista, hogy K ö n y v T i l a l o m ma is vagy on egész Európában, 's hogy a' legkegyesebb világi hatalom sem ereszt m i n d e n t és m i n d e n k o r n a p f é n y r e. Az is jut eszembe, hogy az ész szorítás ellen buzgó Schw. Ur maga is volt már olly esetben, hogy l e g j o b b b a r á t a könyvét is tilalomra méltónak tartotta. Nem is említem, hogy a' más vallásúak se voltak szelidebbek az ellenkező tudományt elő adó könyvek e-ránt, mint a' Római Catholicusok. Köz vala az illy üldözés minden vallásoknál, s' minden Európai tartományokban, és azért ma már épen nem méltó a' t á g o s betűkre. Jól mondá valóban Schw. Urnak egyebeken kívül az Ösz Wallaszky: „*Pre-catus fuisset maiorem rei Scholasticae (et vni-versim Historicae) Seculi XVI. et XVII. (a' régi-ebb századokat is említhette volna) notitiam, et styli gravitatem, qui proxime ad Sarcasmos acce-dit. Reuera peccati originalis effectus!* *) De leszen még elég alkalom ezen Sarcasmusokról bővebben szólni.

*) Consp. Reipubl. Lit. Hung. pag. 316 — 318.